

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 16 sierpnia 2013 r. stanowiącym oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożeniu oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza wnioskodawczyni A. O. oświadczyła, że uchyła się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o przyjęciu spadku po K. Ż. (1) z dobrodziejstwem inwentarza wnosząc przy tym o zatwierdzenie przedmiotowego oświadczenia przez Sąd. Wnioskodawczyni oświadczyła przy tym, że spadek po zmarłym w dniu 27 stycznia 2012 r. K. Ż. (2), ostatnio stale zamieszkałym w S. przyjmuje z dobrodziejstwem inwentarza.

W uzasadnieniu pisma wnioskodawczyni A. O. podała, że jest córką spadkodawcy K. Ż. (2). Oprócz wnioskodawczyni K. Ż. (2) ze spadkobierców pozostawił po sobie żonę I. Ż. oraz córki M. Ł. i E. K..

Jak podała wnioskodawczyni, od 2005 r. kiedy podjęła pracę zawodową stała się całkowicie samodzielna finansowo i nie posiadała żadnej informacji na temat wysokości źródeł utrzymania spadkodawcy K. Ż. (2) oraz ewentualnie zaciąganych przez niego zobowiązań finansowych. W 2010 r. wnioskodawczyni wyprowadziła się ze wspólnie zajmowanego z ojcem domu i od tej pory ich kontakty były sporadyczne.

Po śmierci ojca, zanim upłynął termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu lub przyjęciu spadku, wnioskodawczyni wraz z mężem K. Ż. (2), udała się do Komornika Sądowego działającego przy Sądzie Rejonowym w S., Urzędu Miejskiego w S. i Urzędu Skarbowego w S. gdzie poinformowano ją, że przeciwko K. Ż. (2) nie toczy się żadne postępowanie egzekucyjne, jak też nie zalega on w płatnościach należności podatkowych. Posiadając powyższe informacje wnioskodawczyni pozostawała w błędnym przeświadczeniu o braku zadłużenia zmarłego ojca. Wobec czego mając świadomość, że K. Ż. (2) poza rzeczami osobistymi nie pozostawił żadnego majątku nie złożyła przed sądem lub notariuszem oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza lub też o jego odrzuceniu.

O tym, że zmarły ojciec pozostawił po sobie długi, wnioskodawczyni dowiedziała się z przedsądowego wezwania do zapłaty otrzymanego w maju 2013 r. Z wezwania wynikało, że K. Ż. (2) pozostawił po sobie niespłaconą pożyczkę w (...) na łączną kwotę 11.659,68 zł.

Konkludując, wnioskodawczyni podała, że swoje uprawnienie do uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu wywołanego błędem, w przedmiotowej sprawie błędem prawnie doniosłym dotyczącym okoliczności faktycznej, jakim jest przedmiot spadku, wywodzi z regulacji art. 1019 § 2 k.c. Wnioskodawczyni od momentu uzyskania samodzielności finansowej nie posiadała żadnej wiedzy na temat źródeł utrzymania spadkodawcy oraz o ewentualnie zaciąganych przez niego zobowiązaniach finansowych. O pozostałej do spłaty pożyczce dla (...) dowiedziała się z chwilą doręczenia wezwania do zapłaty. Wnioskodawczyni podała, że jej błąd jest na tyle istotny, że gdyby nie pozostawała w błędzie co do przedmiotu spadku to złożyłaby oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza ewentualnie o odrzuceniu spadku.

Na rozprawie w dniu 02 grudnia 2013 r. pełnomocnik wnioskodawczyni A. O. dokonał modyfikacji wniosku zawartego w piśmie inicjującym przedmiotowe postępowanie wnosząc o złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku po K. Ż. (2) w miejsce uprzednio wskazanego oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza (k. 28).

Pismem z dnia 12 grudnia 2013 r. pełnomocnik uczestnika postępowania Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. (...)z siedzibą w G. wnosił o nie uwzględnianie wniosku o uchylenie się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

W uzasadnieniu pisma pełnomocnik przytoczył zawarte w Kodeksie cywilnym regulacje na temat powołania do spadku, odpowiedzialności za długi spadkowe, sposobu i terminu do przyjęcia bądź odrzucenia spadku. Odnosząc się do twierdzeń wnioskodawczyni o możliwości uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, w wypadku powołania się na wadę oświadczenia woli jaką jest błąd, konieczne jest by

błąd dotyczył treści czynności prawnej oraz był istotny. W ocenie pełnomocnika, błąd spadkobiercy co do przedmiotu spadku musi być błędem istotnym co do treści czynności prawnej, a brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie może być wynikiem braku staranności spadkobierców (k. 35-35ver).

Sąd ustalił i zważył co następuje:

K. Ż. (2), syn W. i Z. zmarł 27 stycznia 2012 r. w S., przed śmiercią ostatnio stale zamieszkiwał w S. (dowód: akt zgonu, k. 6).

Ze spadkobierców ustawowych K. Ż. (2) pozostawił po sobie żonę I. Ż. oraz córki A. O., M. Ł. i E. K. (dowód: akty stanu cywilnego, k. 7-10).

Pomimo wspólnego zamieszkiwania razem z rodzicami w jednym domu do 2010 roku, wnioskodawczyni A. O. od 2005 roku - kiedy podjęła pracę - była samodzielna finansowo. Dom, w którym mieszkała wnioskodawczyni wraz z rodzicami miał dwa oddzielne wejścia i były w nim prowadzone dwa odrębne gospodarstwa domowe. Wnioskodawczyni nie miała żadnych informacji na temat źródeł utrzymania rodziców oraz zaciągniętych ewentualnych zobowiązań finansowych.

W dniu 12 września 2008 r. pomiędzy K. Ż. (2) a Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową im. (...)z siedzibą w G. została zawarta pożyczka o numerze (...).

W przeciągu miesiąca po śmierci K. Ż. (2) wnioskodawczyni A. O. wraz z mężem K. O. udali się do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w S., a także Urzędu Miejskiego w S. i Urzędu Skarbowego w S. celem uzyskania informacji, czy zmarły K. Ż. (2) pozostawił po sobie ewentualne niespłacone zobowiązania finansowe. Z uzyskanych informacji wynikało, że wobec K. Ż. (2) nie było prowadzone żadne postępowanie egzekucyjne, nie zalegał on z płatnością podatków, nie ciążyły na nim żadne inne zaległości finansowe.

Pismem z dnia 20 maja 2013 r. wnioskodawczyni A. O. jako spadkobierczyni zmarłego K. Ż. (2) została wezwana do zapłaty w terminie 7 dni kwoty 11659,68 zł. tytułem zwrotu świadczenia wynikającego z udzielonej spadkodawcy w dniu 12 września 2008 r. pożyczki (dowód: przedsądowe wezwanie do zapłaty z dnia 20 maja 2013 r., k. 5).

W toku rozprawy w dniu 02 grudnia 2013 r. Sąd Rejonowy w S. na podstawie art. 510 § 2 k.p.c. postanowił wezwać do udziału w charakterze uczestnika postępowania Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową im. (...)w G. (k. 29).

Na rozprawie w dniu 16 stycznia 2014 r. wnioskodawczyni A. O. oświadczyła, iż uchyła się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po ojcu K. Ż. (2). Ponadto, oświadczyła, że przypadający jej na podstawie ustawy spadek po zmarłym w dniu 27 stycznia 2012 r. w S. K. Ż. (2) odrzuca (k. 45).

Zaprezentowany stan faktyczny został ustalony na podstawie: aktów stanu cywilnego (k. 6-10), przedsądowego wezwania do zapłaty z dnia 20 maja 2013 r. (k. 5), zeznań świadka K. O. (k. 29) i w ocenie Sądu nie budził wątpliwości.

W ocenie Sądu wnioski wnioskodawczyni A. O. zasługiwał na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 1019 § 1 Kodeksu cywilnego – jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami: 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem; 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. Paragraf 2 art. 1019 k.c. stanowi natomiast, że spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (§ 3).

Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, jak każde oświadczenie woli, może być dotknięte wadą. Kodeks cywilny w art. 1019 reguluje kwestie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia złożonego pod wpływem błędu

lub groźby lub niezłożenia – z tych samych powodów – oświadczenia w przypisanym prawem terminie. Do oceny istnienia błędu lub groźby przy złożeniu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku mają zastosowanie przepisy ogólnego kodeksu cywilnego tj. art. 84, 86, 87 i 88.

Spadkobierca składa oświadczenie woli o przyjęciu lub odrzuceniu spadku pod wpływem błędu, jeżeli w chwili składania tego oświadczenia był w błędzie, co do treści czynności prawnej (art. 84 § 1 zd. 1 k.c.), a błąd był obiektywnie i subiektywnie istotny (art. 84 § 1 zd. 2 k.c.).

Błąd co do treści czynności prawnej może być błędem co do tytułu powołania do dziedziczenia, osoby spadkodawcy, przedmiotu spadku. Podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zd. 1 i § 2 k.c.).

Powyższe uchylenie się od skutków prawnych złożonego po wpływem błędu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku odnosi się do przypadków, kiedy pod wpływem błędu spadkobierca nie złożył żadnego oświadczenia w terminie (art. 1019 § 2 k.c.), a więc kiedy spadkobierca uchylił się nie od skutków prawnych swego oświadczenia, lecz od biernego zachowania się – niezłożenia oświadczenia. W tej sytuacji anulowane są skutki prawne braku oświadczenia w terminie wskazanym w art. 1015 § 2 k.c. Spadkobierca ma ponownie możliwość złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Skuteczne uchylenie się od skutków niezłożenia w przypisanym prawem terminie oświadczenia powoduje wyeliminowanie działania fikcji prostego przyjęcia spadku określonego w art. 1015 § 2 zd. 1 k.c. lub w konkretnych sytuacjach, z dobrodziejstwem inwentarza – art. 1015 § 2 zd. 2 k.c. Spadkobierca składa oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli zawsze przed sądem, oświadczając przy tym czy spadek przyjmuje czy też odrzuca (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2009 r., I CSK 319/08, Lex nr 738080). Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (art. 1019 § 3 k.c. w zw. z art. 690 k.p.c.) bowiem dopiero wtedy staje się skuteczne. Podczas rozprawy poprzedzającej wydanie postanowienia zatwierdzającego uchylenie się od złożonego oświadczenia bądź oddalającego taki wniosek sąd bada czy istnieje wada oświadczenia woli (art. 84 i 87 k.c.) oraz czy uprawnienie do uchylenia się nie wygasło (art. 88 § 2 k.c.).

Termin, w którym spadkobierca może uchylić się skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku złożonego pod wpływem błędu lub groźby został określony w art. 88 § 2 k.c. i wynosi rok od wykrycia błędu lub ustania obawy przy groźbie.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04 (OSNC 2006, nr 5, poz. 94, Lex nr 159101) – „Podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zdanie pierwsze i § 2 k.c.). Błędem takim nie jest nieznanostwo przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego”. Natomiast w postanowieniu z dnia 18 marca 2010 r., V CSK 337/09 (Lex nr 677786) Sąd Najwyższy stwierdził, że - „Nie jest błędem istotnym - w rozumieniu art. 1019 § 2 k.c. w związku z art. 84 § 1 i 2 k.c. - nieznanostwo przedmiotu spadku pozostająca w związku z przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego”. Ponadto, „O błędzie co do przedmiotu spadku można mówić wtedy, gdy brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie jest wynikiem braku staranności po stronie spadkobiercy, czy też inaczej, gdy błąd jest usprawiedliwiony okolicznościami sprawy” – postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 01 grudnia 2011 r., I CSK 85/11, Lex nr 1147725).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy należy zauważyć, że błąd wnioskodawczyni co do przedmiotu spadku (istnienia długu spadkowego), który spowodował – wedle twierdzeń wnioskodawczyni – zaniechanie złożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, Sąd zakwalifikował jako błąd istotny co do treści czynności prawnej.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynikało, że wnioskodawczyni od 2005 roku była samodzielną finansowo i mimo zamieszkiwania wspólnie z rodzicami w jednym domu prowadziła odrębne gospodarstwo domowe, nie mając przy tym żadnej wiedzy na temat źródeł utrzymania rodziców. W 2010 roku wnioskodawczyni wyprowadziła się z domu rodzinnego i zamieszkała wraz z mężem K. O.. Po śmierci ojca, nie mając wiedzy na temat składników majątku spadkowego, a zwłaszcza pozostawienia przez niego ewentualnych długów czy niespłaconych zobowiązań podatkowych, celem ustalenia czy w skład spadku po K. Ż. (2) wchodzi też pasywa wnioskodawczyni wraz z mężem udała się do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w S., Urzędu Miejskiego w S. oraz Urzędu Skarbowego w S.. Z uzyskanych tam informacji wynikało, że wobec zmarłego K. Ż. (2) nie toczyło się żadne postępowanie egzekucyjne, nie zalegał on też w płatnościach podatkowych.

Twierdzenia wnioskodawczyni potwierdził zeznający w toku rozprawy w dniu 02 grudnia 2013 r. w charakterze świadka mąż K. O., który wspólnie z A. O. w przeciągu miesiąca po śmierci K. Ż. (2) zasięgał informacji o jego ewentualnych zobowiązaniach finansowych udając się do urzędów i komornika. Również matka wnioskodawczyni I. Ż. ustosunkowując się do wniosku A. O. podała, że nie wiedziała nic na temat pożyczki udzielonej jej zmarłemu mężowi. Uczestniczka postępowania I. Ż. nie była także w stanie podać, czy wnioskodawczyni mogła mieć jakąś wiedzę na temat pożyczki zaciągniętej przez K. Ż. (2), bowiem córka nie utrzymywała z rodzicami żadnych kontaktów.

W ocenie Sądu nie ma podstaw by odmówić twierdzeniom wnioskodawczyni przymiotu wiarygodności. Stanowisko wnioskodawczyni jest spójne z zeznaniami świadka K. O. oraz twierdzeniami uczestniczki postępowania I. Ż..

Wnioskodawczyni dołożyła należytej staranności podejmując stosowne kroki celem rozeznania co do przedmiotu spadku. Nie mając wiedzy na temat pozostawienia przez spadkodawcę długów udała się do instytucji państwowych, których ewentualnym dłużnikiem mógł być zmarły K. Ż. (2). Działania wnioskodawczyni miały na celu uzyskanie wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego. Powyższe świadczy o istnieniu związku przyczynowego między dołożeniem przez wnioskodawczynię należytej staranności, a rozeznaniem co do przedmiotu spadku.

Biorąc powyższe pod uwagę, należało zatwierdzić złożone przez wnioskodawczynię A. O. oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym w dniu 27 stycznia 2012 r. w S. K. Ż. (2) – punkt I sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o przepis art. 520 § 1 k.p.c. – punkt II sentencji postanowienia.